



# סדר לימוד לט"ו בשבט

מבוסס על הספר פרי עץ הדר  
ותוספות ממדרשי חז"ל

מותאם למסורת המקורית ושירה מתוך המקורות

נערך ע"י מאיר אביטן

לע"נ

הרב מרדכי בן רחל ויצחק אביטן זצ"ל

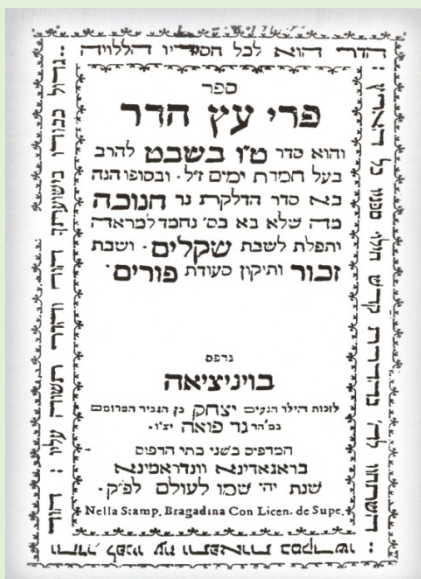
שלום בן רחל ומרדכי אביטן ז"ל

# מנהג סדר ט"ו בשבט

בעריכת סדר ט"ו בשבט אנו מבקשים לחדש מנהג שנהגו בו המקובלים בצפת, תלמידיו וחבריו של האר"י (ר' יצחק לוריא). למנהג זה קראו "תיקון". ומהו תיקון ט"ו בשבט?

זהו עיסוק בלימוד, באכילה ובהנאה של פירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל, והם "מעשי ידיו להתפאר" של הבורא.

חוברת זו, מנהג סדר ט"ו בשבט היא לע"נ מור אבי עליו השלום הרב מרדכי בר רחל אביטן זצ"ל. מסורת זו הייתה ביזו אשר הקפיד במשך שנים רבות כל חייו לקיים סדר ט"ו בשבט כיד המלך ומכל פירות ארץ ישראל וקיים את סדר ט"ו בשבט מתוך הספר "פרי עץ הדר"



מנהג המקובלים, בדרכם המיוחדת, חתרו להגיע באמצעות סמלים מהמציאות אל משהו מעל ומעבר למציאות, אל עולמות נשגבים אל מרחבים אלוקיים, הפירות שאנו אוכלים

בסדר ט"ו בשבט מסמלים עולמות אלו:

**עולם הבריאה:**

וכנגדו פירות שכולם פרי כגון ענבים ותאנים.

**עולם היצירה:**

וכנגדו פירות שיש גרעין בפנים כגון זיתים ותמרים.

**עולם העשייה:**

וכנגדו פירות בעלי קליפה מבחוץ כגון רימונים.

נוהגים לערך את השלחן בפרות אילן. אבי המשפחה או עורך הסדר פותח במקורו של ט"ו בשבט:

ארבעה ראשי שנים הם:

באחד בניסן - ראש השנה למלכים ולרגלים

באחד באילול - ראש השנה למעשר בהמה

באחד בתשרי - ראש השנה לשנים ולשמיתין וליובלות, לנטיעה ולירקות

באחד בשבט - ראש השנה לאילן, כדברי בית שמאי.

**בית הלל אומרים בחמשה עשר בו!**

### כך נפתח ספר פרי עץ הדר

יום ט"ו בשבט אף כי הוא מימי השובבי"ם אין בו תענית כי הוא ראש השנה לפירות האילן ובתקון המעשה אשר יעשה היום על הפירות בו נעשה תקון צדיק חי העולמים בסוד הנזכר בזוהר בראשית ביומא תליתאה עבד' ארעא איבין מחילא דהאי צדיק דכתיב ויאמר אלהים תדשא הארץ וגו' עץ פרי דא עץ הדעת טוב ורע דאיהו עביד איבין ופרין עושה פרי דא צדיק יסוד דעלמא וכו'.

מנהג טוב להולכים בתמים להרבות בפירות בעצם היום הזה ולומר דברי שירות ותשבחות עליהן כאשר הנהגתי לכל החברים אשר עמדי.

רבי חיים חורי, מבוא לספר "פרי עץ הדר" בו סדר לימוד ט"ו בשבט לכל פרי ופרי כותב כך:



נכספה וגם כלתה נפשי להדפיס ספר הקדוש הזה, להיות מצוי ביד כל איש ואיש ובפרט בארצנו הקדושה, ארץ אשר לא תחסר כל בה, והוא סדר ט"ו בשבט, שנהגו בו רבים יראי ה' וחושבי שמו, ובכללם בעירנו גאבס יגן עליה א-לוהים:

שיתקבצו קהל גדול ורב עם, בלילה או ביום ט"ו בשבט הנקרא ראש השנה לאילנות, שיכינו את אשר יביאו שבעה מינים אשר נשתבחה בהם הארץ הקדושה, ככתוב ארץ חיטה ושעורה וגומר, ושאר מיני פירות וזירעונים ומיני מתיקה מינים ממינים שונים, וקודם אכילת כל דבר לומדים לימוד השייך לו, ומברכים על כל אחד ואחד ברכתו הראוי לו, בשפה ברורה ובנעימה.

## תפילה קודם אכילת הפירות – מתוך פרי עץ הדר

פתיחה עפ"י ספר פרי עץ הדר

אָנָּא הָאֵל, הָעוֹשֶׂה וְהַיּוֹצֵר וְהַבּוֹרָא וְהַמְאַצִּיל עוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים, וּבְצוּרְתָם וּבְצַבְיוֹנָם בְּרַאת דוּגְמָתָן עַל הָאָרֶץ מִתַּחַת, כּוֹלֵם בְּחֶכְמָה עֲשִׂית: עֲלִיוֹנִים לְמַעַלָּה וְתַחְתּוֹנִים לְמַטָּה לְחַבֵּר אֶת הָאוֹהֶל לְהִיּוֹת אֶחָד, וְאֵילָנִין וְדִשָּׁאִים מִן הָאֲדָמָה הַצְּמַחֶת, בְּקוֹמָתָם וּבְצַבְיוֹנָם שֶׁל מַעַלָּה, לְהוֹדִיעַ לְבְנֵי אָדָם חֶכְמָה וְתְבוּנָה בְּהִמָּה, לְהַשִּׁיג בְּנֻעָלָמִים. וּפְקֻדָּתָ עֲלֵיהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת מְלֶאכֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים הַמְּמוֹנָנִים וְהַמּוֹשְׁטָרִים לְהַגְדִּילָם וּלְהַצְמִיחָם וְעֲלִימוֹ תִּיטּוֹף שְׁפַע וְכַח מְדוּתֶיךָ הַעֲלִיוֹנוֹת.

וַיַּעֲשׂוּ פְרִי תְבוּאָה וְכָל עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְרִי לְמִינוֹ וּמִפְרֵי מַעֲשֵׂיךָ תִּשְׁבַּע הָאָרֶץ, לְאֹכֹל מִפְרֵיהָ וּלְשִׁבּוֹעַ מִטּוֹבָה. לְהַחֲיוֹת בְּהֶם נֶפֶשׁ כָּל חַי מִן הַכַּח הַרוּחָנִי אֲשֶׁר בָּהֶן, מִפְרֵי פִי מְלֶאכֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים הַנּוֹטְרִים אֶת פְּרִיו וּמְמַנּוּ פְרִיֶיךָ נִמְצָא, שְׂכַר פְּרֵי הַבָּטָן לְהַחֲיוֹת וּלְזוֹן אֶת הַגּוֹף.

וְהִנֵּה פְרִיו לְמֵאֲכָל וְעֲלִיהוּ לְתִרוּפָה. וְזֶה הַיּוֹם תְּחִילַת מַעֲשֵׂיךָ לְהַחֲנִיטָה וּלְחִדּוּשָׁה, אִישׁ יָבִיא בְּפְרִיו עוֹשֶׂה פְרִי לְמִינֵהוּ כִּי כֵן יִמְלָאוּ יְמֵי הַחַנוּטִים לְפִירוֹת הָאֵילָן הַעֲלִיוֹן, עֵץ הַחַיִּים אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגֶּן, וְעֹשֶׂה פְרִי לְמַעַלָּה.

**וַיְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׂבַכְתָּ סְגוּלַת אֲכִילַת הַפִּירוֹת שְׁנֵאֲכַל וּנְבָרְךָ עֲלֵיךָן עֵתָה וְאֲשֶׁר נִהְיָה בְּסוּד שׁוֹרְשֶׁךָן יִתְעוֹרְרוּ שְׁרָפִיךָן הַעֲלִיוֹנִים אֲשֶׁר הִמָּה תְּלוּיִים בָּם לְהַשְׁפִּיעַ עֲלֵיךָן שְׁפַע רְצוֹן בְּרָכָה וּנְדָבָה, וְגַם הַמְּמוֹנָנִים וְהַמּוֹשְׁטָרִים עֲלֵיךָן יִתְמַלְאוּ מֵעוֹז שְׁפַע הַדְּרוֹן לְשׁוֹב שְׁנִית לְהַגְדִּילָם וּלְהַצְמִיחָם מִרְאשֵׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית הַשָּׁנָה לְטוֹבָה וּלְבָרָכָה לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם.**

וקייים לנו את הדבר שהבטחתנו על ידי מלאכי חוזק וגערתי לכם  
באוכל ולא ישתית לכם את פרי האדמה ולא תשכל לכם הגפן בשדה  
אמר יי צבאות השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך עלינו את  
השנה הזאת לטובה ולברכה

תשיתהו ברכות לעד תחדהו בשמחה את פניך ונתנה הארץ יבולה  
ועץ השדה יתן פריו ועליהם תבא ברכת טוב להתברך פירותיה  
במענינו אחד המרבה ואחד הממעט גם ברכות יעטה בבריאיות הגוף  
שם יצוה ה' את הברכה חיים עד העולם

ועוז הדר הברכות באכילת הפירות יהיו למאורות במעיין הברכות  
צדיק חי העולמים ונראתה הקשת שש ומתפאר בגוונים שלו ומשם  
יושפע עלינו שפע רצון ורחמים למחול ולסלח מעונותינו ואשמתנו  
אשר נואלנו ואשר חטאנו. והיינו מרשיעי ברית ופגמנו בפרי צדי"ק  
חי העולמים ומנענו רביבי השפעתו ונשחתו כל מקורות וישוב עתה  
הכל לאיתנו הראשון ותשב באיתן קשתו כי אמה תברך צדיק ה'  
כצנה רצון מעטרהו:

וכל הנצוצות שנתפזרו על ידינו או על ידי אבותינו ובעון אדם  
הראשון אשר חטא בפירות האילן עתה ישובו להתפלל בעוז הדר  
עץ החיים ויוסר מהם כל רע בלח שמך הגדול היוצא מפסוק חיל  
בלע ויקיאנו וישוב הכל לאיתנו הראשון ולא ידח ממנו נידח כי  
אמה ה' לברך מקבץ נדחי ישראל.

ובכן את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך וירום  
הודו ותנשא על כל העולם כולו,

ותחת הנעצוץ יעלה ברוש ותחת הסרפד יעלה הדס והיה לה' לשם  
לאות עולם לא יפרת, ויהי פסת בר בארץ בראש הרים ירעש פלבנון  
פריו ונציצו מעיר כעשב הארץ

אז ירננו עצי היער ועץ השדה נשא ענף ועשה פרי דבר יום ביומו.

ולקחת מראשית כל פרי האדמה להביא בכורים לפני מזבח ה' בהלל ותודות לה' אלהינו ורב טוב לבית ישראל

ישושים מדבר וציה ותגל ערבה ותפרח כחבצלת פרוח תפרח ותגל אף גילת ורנן כבוד הלבנון ניתן לה הדר הפרמל והשרון המה יראו כבוד ה' הדר אלהינו במהרה בימינו אמן

עשה למען שמך עשה למען חסדך עשה למען מינה עשה למען תורתך.

יהיו לרצון | אמריי פיי והגיון לבי לפניה יהיה צורני וגאלי: (תהלים יט:טו)

ויהי | נעם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידיו כוננהו: (תהלים צ:ז)

ושוב אחר העתר עתרת זאת יצלח דברו במעש' שפר תקוני הפירות בסדר זה.

מסכת חלה פרק א  
משנה א

חמשה דברים חייבין בחלה, החטים והשעורים והכסמין ושבלת שועל ושיפון.

הרי אלו חייבין בחלה, ומצטרפין זה עם זה, ואסורין בחדש מלפני הפסח, ומלקצור מלפני העמר. ואם השרישו קדם לעמר, העמר מתירן. ואם לאו, אסורין עד שיבוא העמר הבא:

דיני קדימה בשבעת המינים

סדר חשיבותם של שבעת המינים, לפי סדר כתיבתם בפסוק, והכלל "כל הסמוך לארץ חשוב מהמאוחר וכל הסמוך לארץ שבאמצע הפסוק חשוב יותר מן המאוחר לארץ הראשון ולכן סדר אכילתם כך הוא:

חטה, שעורה, זיתים ותמרים ענבים תאנים ורימונים

ארץ חיטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון ארץ זית שמן ודבש

החטה והשעורה הם הראשונות בין שבעת המינים מהם נאפה הלחם. עיקר מזונו של האדם



## אָרֶץ חֹטָה וְשַׁעוֹרָה

יְקַחוּ מֵאֵכָל הָעֲשׂוּי מִן הַחֹטָה אוֹ שַׁעוֹרָה - כְּגוֹן עוֹגוֹת וַיְבָרְכוּ עָלָיו:  
בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מִיְנֵי מִזֹּנוֹת:

**אֲחֵר שְׂיֵאָכְלוּ מֵעֵט יֹאמְרוּ פְּסוּקִים בְּעֵינֵי חֹטָה וְלֶחֶם:**

וְשִׁמְרֵת אֶת מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִלְקַח בְּדַרְכָּיו וּלְיִרְאָה אֹתוֹ: כִּי  
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה אֶרֶץ נַחְלֵי מַיִם עֵינַת וַתְּהַמַּת  
יְצֵאִים בְּבִקְעָה וּבְהָר: אֶרֶץ חֹטָה וְשַׁעֲרָה וְגֶפֶן וַתֵּאָנֶה וְרִמּוֹן אֶרֶץ  
זֵית שֶׁמֶן וְדָבָשׁ: אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכַּנְתָּ תֹאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא  
תַּחֲסֹר כָּל בָּהּ אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבֹנֶיהָ בְּרָזָל וּמִהַרְרֵיהָ תַחֲצַב נְחֹשֶׁת:  
וְאָכַלְתָּ וְשִׂבַּעְתָּ וַיְבָרַכְתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל הָאֶרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר  
נָתַן לָךְ: הַשְׁמֵר לָךְ פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְבַלְתִּי שָׁמַר

מְצוֹתַיִו וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצוֹנָה הַיּוֹם: פֶּן תֹּאכַל  
וּשְׁבַעְתָּ וּבִתִּים טָבִים תִּבְנֶה וַיִּשְׁבַּת: וּבְקִרְךָ וְצֹאנֶךָ יִרְבּוּ וְכֶסֶף  
וְזָהָב יִרְבֶּה לְךָ וְכָל אֲשֶׁר לְךָ יִרְבֶּה: וְרַם לְבַבְךָ וְשִׁכַחְתָּ אֶת יְהוָה  
אֱלֹהֶיךָ הַמוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים: הַמוֹלִיכְךָ בַּמִּדְבָּר  
הַגָּדֹל וְהַנּוֹרָא נְחֹשׁ שָׁרָף וְעַקְרָב וְצִמְאוֹן אֲשֶׁר אֵין מַיִם הַמוֹצִיא  
לְךָ מַיִם מִצּוֹר הַחֲלָמִישׁ: הַמֵּאֲכִלְךָ מִן בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּן  
אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן עֲנֹתְךָ וּלְמַעַן נִסֶּתְךָ לְהִיטִיבְךָ בְּאַחֲרִיתֶךָ: וְאָמַרְתָּ  
בְּלִבְבְּךָ כֹּחִי וְעֹצָם יָדַי עָשָׂה לִי אֶת הַחֲסִיל הַזֶּה: וְזָכַרְתָּ אֶת יְהוָה  
אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא הִנְתֵּן לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חֲסִיל לְמַעַן הִקִּים אֶת בְּרִיתוֹ  
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם כִּיֹּם הַזֶּה:

מהחטה עושים את הלחם שהוא עקר המזון של גוף האדם. חטה - בגימטריה  
22, כנגד 22 אותיות התורה שהיא עקר המזון של נשמת האדם.

שאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא:

איזה מעשים נאים, של הקדוש ברוך הוא או של בשר ודם? אמר לו: של בשר  
ודם נאים... הביא לו שבולים וגלוסקאות (כיכרות לחם) אלו מעשה הקדוש ברוך  
הוא ואלו מעשה בשר ודם. / ילקוט שמעוני, פרשת תזריע

**עולם היצירה - המסומל בפירות, שקליפתם החיצונית  
נאכלת ותוכם נזרק כמו: תמרים, זיתים, תפוחים.**

יש אומרים שהיין קודם לתמרים הואיל והיין דבר חשוב הוא עד שקובע ברכה לעצמו בברכת פרי  
הגפן וכך פסק הרב מרדכי אליהו בשם הבן איש חי: "קודם מברך מזונות ואחר הגפן ואחר כך העץ  
..." והרב עובדיה יוסף פסק "ויש חולקים ואומרים שאין קדימה ליין על תמרים וכן המנהג".

כמנהג סדר פסח נשתה ארבע כוסות. ארבע הכוסות, כדרכם של המקובלים, מסמלות את ארבע  
עונות השנה. ככל שהיין מאדים בכוסות כך חולפות העונות מן הסתיו והחורף הקרירים אל האביב  
והקיץ החמימים





אַרְץ חָטָה וְשִׁעוּרָה **הַגָּפֶן** וְתֵאֵנָה וְרִמּוֹן

יִקְחוּ כוֹס יַיִן אֹי מִיַּץ עֲנָבִים וַיְכַרְכוּ: סַבְרֵי מַרְנֵן כָּרוּף אֶתְהָה ה' אֶלְקֵינוּ.  
מְלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרָא פְּרֵי הַגָּפֶן:

יאמרו פסוקים ומדרשים:

וַיֵּין יִשְׂמַח לְבַב אֲנוּשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשְׁמֵן וְלֶחֶם לְבַב אֲנוּשׁ  
יִסְעַד:

לָמָּה הַיַּיִן נִקְרָא גַם יַיִן וְגַם תִּירוּשׁ? יַיִן - עַל שֵׁם שְׂמֵבִיא  
יִלְלָה לְעוֹלָם, תִּירוּשׁ - שְׁכָל הַמְתַּגֶּרָה בּוֹ נַעֲשֶׂה רָשׁ. רַב  
כֹּהֲנָא רַמִּי: כְּתִיב תִּירֵשׁ וְקִרִּינָן תִּירוּשׁ, זָכָה - נַעֲשֶׂה רֹאשׁ,  
לֹא זָכָה - נַעֲשֶׂה רָשׁ. (יומא עו').

אָמַר רַבִּי שְׂמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: מִנֵּיִן שְׂאִין  
אוֹמְרִים שִׁירָה אֶלָּא עַל הַיַּיִן? שְׂנַאֲמַר: "וְתֵאֵמַר לָהֶם הַגָּפֶן  
הַחֲדֹלְתִּי אֶת תִּירוּשֵׁי הַמְּשַׁמֵּם אֱלֹהִים וְאַנְשֵׁים" אִם אֲנָשִׁים

מְשַׁמַּח - אֱלֹהִים בְּמָה מְשַׁמַּח? מִכָּאן, שְׂאִין אוֹמְרִים שִׁירָה  
אֶלָּא עַל הַיַּיִן! (בְּרָכוֹת ל"ה').

ר' יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה אוֹמֵר בְּזִמְן שְׁבִית הַמְּקֻדָּשׁ קָיָם אֵין  
שְׂמִיחָה אֶלָּא בְּבֶשֶׁר שְׁנֵאמַר: "וְזָבַחַת שְׁלָמִים וְאָכַלְתְּ שֶׁם  
וְשִׂמְחַת לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ" עֲכָשְׂיוּ אֵין שְׂמִיחָה אֶלָּא בַּיַּיִן  
שְׁנֵאמַר: וַיַּיִן יִשְׂמַח לְבַב אָנוּשׁ:

## עַת דּוּדִים כְּלָה

בּוֹאֵי לְגַנֵּי פְּרָחָה הַגָּפֶן הַנֶּץ רְמוּזֵי

חֲלָף הַגָּשָׁם הַסֵּתוֹ עֵבֶר קוּמֵי רַעֲיָתִי הַחֲשֵׁק גָּבֵר.  
נִצָּא הַשְּׂדֵה נָלִין בְּמִדְבָּר שֶׁם אֶתֵּן דּוּדֵי לֶךָ מִחֲמַד עֵינֵי

יִפִּית וְנַעֲמַת כְּשֶׁלֶג שְׁנֵךְ דְּבִשׁ וְחֶלֶב תַּחַת לְשׁוֹנֶךָ.  
צָאֵי נָא וְרַעֲי בְּעֵקְבֵי צֹאנֶךָ קוּלֶךָ הַשְּׂמִיעֵנִי מִרְאֵךָ הַרְאֵנִי

יְרֻדְתִּי עֲפָרָה לְרַעוֹת בְּגָנִים לְרֹאוֹת בְּיַפְיֶךָ עֵינֶיךָ יוֹנִים.  
אֲרִיתִי מוֹרֵי לְלִקּוֹט שׁוֹשְׁנִים עֲרֻכְתִּי שְׁלַחַן מְסַכְתִּי יַיִן

מִים רַבִּים לֹא יוֹכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאֵהָבָה לִילָה לֹא תִשְׁבּוֹת.  
מִיּוֹם נְדוּדֶךָ נִשְׂאֵתִי רִיבּוֹת עוֹד אִם אֶשְׁכַּחְךָ תִּשְׁכַּח מִיָּנִי

פּיוט זה מושר בפי יהודי מרוקו בשירת הבקשות של פרשות וירא, וישב. בפי יהודי בבל הוא מושר  
בחג הסוכות, אם בשל תיאור הסתיו המוזכר בו, אם בשל היציאה למדבר, אל השדה, ואם בשל  
היותו שיר אהבה בין הדוד לרעיה. הפיוט כולו משופע בשיבוצים משיר השירים, שנוכחותו בשיר זה  
חזקה מאד, אלא שלא כמו בשיר השירים שהוא דו-שיח בין הרעיה והדוד, כאן הדובר היחיד הוא  
הדוד, הופנה אל הרעיה, כנסת ישראל במילות אהבה וכיבושין.



אָרץ חֲטָה וְשַׁעוֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית וְשֶׁמֶן וְדָבָשׁ

יִקַּח זַיִת, וַיִּבְרֶךְ בְּקוֹל רֹם, וַיִּכְוֶן שֶׁבְכִרְכַּת הָעֵץ הַזֶּה הוּא פּוֹטֵר אֶת כָּל פְּרוֹת  
הָאֵילָן שֶׁיֵּשׁ עַל הַשֵּׁלֶחַן.

כְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ סֵלְךָ הָעוֹלָם בּוֹרָא פְּרֵי הָעֵץ

**לְאַחַר אֲכִילַת זַיִת יֹאמֵר:**

"זַיִת רַעֲנָן יִפֶּה פְּרֵי תֵאֵר קָרָא ה' שְׁמֶךָ" כְּשֵׁם שֶׁהַשֶּׁמֶן מֵאִיר  
- כֶּה בִיהֵמ"ק מֵאִיר לְכָל הָעוֹלָם. שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהִלְכוּ גוֹיִם  
לְאוֹרְךָ", לִכֵּן נִקְרָאוּ אֲבוֹתֵינוּ זַיִת רַעֲנָן שֶׁהֵם מֵאִירִים לְכָל  
בְּאֻמוֹתָם"

חז"ל המשילו את נצחיותו של עם ישראל לעץ הזית. למה נמשלו  
ישראל לזית? לומר לך: מה זית אינו מוציא שמנו אלא על ידי כתישה-  
אף ישראל אין חוזרים למוטב אלא על ידי יסורים. מה זית אין עליו  
נושרין לא בימות החמה ולא בימות הגשמים- אף ישראל אין להם  
בטילה עולמית, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. (מנחות נ"ג ע"ב)



אַרְץ חֲטָה וְשַׁעוֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן

אַרְץ זֵית שְׁמֶן וְדֹבֶשׁ אַרְץ זֵית שְׁמֶן וְדֹבֶשׁ

ואוכלים תמר - ואין מברכים ברכת "העץ" שכבר יצאנו ידי חובה בברכה על הזית.

לְאַחַר אֲכִילַת תְּמָר יֹאמֵר:

דְּרַשׁ רַבִּי חֵיִיא בַר לִוְלִינִי: כְּתוּב: צְדִיק כְּתִמָּר יִפְרַח כְּאֶרֶז  
בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה, אִם נֶאֱמַר תְּמָר לָמָּה נֶאֱמַר אֶרֶז, וְאִם נֶאֱמַר  
אֶרֶז לָמָּה נֶאֱמַר תְּמָר?

אֵלּוּ נֶאֱמַר תְּמָר וְלֹא נֶאֱמַר אֶרֶז הֵיִיתִי אוֹמֵר: מָה תְּמָר אֵין  
גִּזְעוֹ מִחֲלִיף - אִף צְדִיק חֵס וְחֲלִילָה אֵין גִּזְעוֹ מִחֲלִיף - לְכָךְ  
נֶאֱמַר אֶרֶז, אֵלּוּ נֶאֱמַר אֶרֶז וְלֹא נֶאֱמַר תְּמָר, הֵיִיתִי אוֹמֵר:  
מָה אֶרֶז אֵין עוֹשֶׂה פְרוֹת - אִף צְדִיק חֵס וְחֲלִילָה אֵין עוֹשֶׂה  
פְרוֹת - לְכָךְ נֶאֱמַר תְּמָר וְנֶאֱמַר אֶרֶז (תְּעַנִּית כֹּה')

למה נמשלו ישראל לתמר? מה תמרה זו אין בה פסולת, אלא תמרים  
לאכילה, לולבין להילול, חריות (כפות) לסיכור, סיבים לחבלים, סנסינים  
לכברה, שפעת קורות לקורות בהן הבית- כך הם ישראל: אין בהם פסולת.  
אלא מהם בעלי מקרא, מהם בעלי משנה, מהם בעלי אגדה, מהם בעלי  
מצוות, מהם בעלי צדקות. (בראשית רבא מא)

## אֵלֶיךָ אֶקְרָא יְהוָה אֵל נֹרָא

אֵלֶיךָ אֶקְרָא יְהוָה אֵל נֹרָא. תִּפְקֹד גִּפְּן שְׁהַעֲמִים זְרוּהָ אֵל נֹרָא  
שׁוֹעֲתָה תִּקְבֹּל אֵל שׁוֹכֵן מְרוֹמִים. וּתְחַדֵּשׁ שְׁחָרוּתָהּ לְעַד וּלְעוֹלָמִים  
הַלְעוֹלָם תִּזְנַח עִמָּךְ נֶאֱנַח. צוּעֵק מְבוֹר לֹא מֵצָא עֲזָרָה אֵל נֹרָא אֵלֶיךָ  
אֶקְרָא יְהוָה אֵל נֹרָא

לֶחֶם אֶת הָאוֹיֵב כִּי יָדוּ גְבָרָה. אֲכַל אֶת פְּרִיָּהּ וְעוֹד יָדוּ לֹא קֶצֶרָה שְׁלַח  
בּוֹ חֲמָה זַעַם וּנְקָמָה יֹאמְרוּ הָעַמִּים שְׁמָךְ נִקְרָא אֵל נֹרָא אֵלֶיךָ אֶקְרָא  
יְהוָה אֵל נֹרָא

מְרוֹם זָכָר נָא בְּרִית אִישׁ חֵלֹם חֵלֵם. הִרְבֵּה אֶת זָרְעוֹ וְתֵן לוֹ שְׁלוֹם עוֹלָם  
נָא רְצֵה גִזְעוֹ וְחַן אֶת זָרְעוֹ. עַד מָתִי יִהְיֶה שֶׁהַ פְּזוּזָה אֵל נֹרָא אֵלֶיךָ  
אֶקְרָא יְהוָה אֵל נֹרָא

הַיָּדָד יִהְיֶה יוֹם בּוֹ מִקְדָּשְׁךָ יִתְכַוֵּן. יָרַנּוּ כָּלָם כִּי שָׁכַן בּוֹ הָעֵנָן וְשִׁיר  
וּמִזְמוֹר לְפָנָיו נִגְמָרוּ. כִּי יָדָךְ עַל הָעוֹלָם גְּבָרָה אֵל נֹרָא אֵלֶיךָ אֶקְרָא יְהוָה  
אֵל נֹרָא

**קצת על התמר:** אחד מסמלי הארץ המובהקים, וכף התמר מופיעה לראשונה על מטבע של יוחנן הורקנוס הראשון (104-135 לפני הספירה). עץ התמר סימל את שיבת העם לארץ ישראל ואת ההתחדשות הציונית והקמת המדינה.



לאחר סיום המרד הגדול וחורבן בית המקדש השני בשנת 70 לספירה, הפיצו הרומאים מטבע המוכר בשם: 'יהודה השבויה', שציין את ניצחונם של הרומאים על היהודים. במטבע נראית שבויה יהודייה יושבת בצלו של עץ תמר, ולצידה חייל רומאי חמוש בחנית. במהלך ימי מרד בר כוכבא (132-136 לספירה), הוטבע עץ התמר על גבי מטבעות משלטון בר-כוכבא. בחזרה המתחדשת לארץ ישראל הופיע עץ התמר על מטבע בן 100 פרוטות, הלקוח ממטבע של בר-כוכבא. אותו עץ תמר הופיע גם על מטבע בן 10 אגורות (1960) ועל אגורה חדשה (1980).



**בשנת 1995 יצא מטבע של 10 שקלים ועליו מוטבע עץ תמר עם שבעה עלים, שני סלים, סמל המדינה, והמילים "לגאלת ציון" בעברית מודרנית ועתיקה. בראייה היסטורית הרומאים נעלמו ואילו היהודים שבו לארצם.**

אזכורים במקרא: ארבע-עשרה פעמים בלבד מוזכר התמר במקרא במובן העץ ופירותיו (יריחו עיר התמרים, תומר דבורה הנביאה, צדיק כתמר יפרח ועוד), ואילו שרים וארבע פעמים כשם (תמר אשת ער, תמר אחות אבשלום והעיר תמר בגבולה הדרומי של הארץ).



## עולם הבריאה

המסומל בפירות, שנאכלים בשלמותם, בקליפתם ובתוכם.

כמו: תאנים (דבלים), חרובים, צימוקים ועוד.

אָרֶץ חֹטָה וְשֹׁעֲרָה **אֶגְפָּן** וְתֵאֵנָה וְרִמּוֹן

אָרֶץ זֵית שֶׁמֶן וְדִבְשׁ אָרֶץ זֵית שֶׁמֶן וְדִבְשׁ

ואוכלים (ענבים) צמוקים - ואין מברכים ברכת "העץ"

למה נמשלו ישראל לגפן?

אלא מה הגפן שבעליה מבקשים שתשביח מה הם עושים? עוקרים אותה ממקומה ושותלים אותה במקום אחר והיא משבחת. כך ישראל, כיון שביקש הקב"ה להודיע ישראל בעולם, מה עשה? עקרם ממצרים והביאם למדבר והתחילו מצליחים שם. קיבלו את התורה ויצא להם שם בעולם.

למה נמשלו ישראל לגפן? מה ענבים יש בהם מאכל ומשקה כך ישראל יש בהם תורה ומעשים טובים



אַרְץ חֲטָה וְשִׁעוּרָה וְגִפֹּן וְתַאֲנָה וְרִמּוֹן

אַרְץ זֵית שֶׁמֶן וְדִבְשׁ אַרְץ זֵית שֶׁמֶן וְדִבְשׁ

ואוכלים תאנים - ואין מברכים ברכת "העץ" מומלץ לאכול תוצרת  
הארץ ואם אין, אפשר לוותר על אכילת פרי זה

לְאַחַר אֲכִילַת תַּאֲנָה יֹאמֵר:

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בֶר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן כְּתוּב: "נוֹצֵר תַּאֲנָה  
יֹאכַל פְּרִיָּה?"

לְמָה נִמְשְׁלוּ דְבָרֵי תוֹרָה לְתַאֲנָה? מָה עֵץ תַּאֲנָה זֶה כָּל זְמַן  
שָׂאֲדָם מִמְשִׁמֵּשׁ בּוֹ מוֹצֵא בּוֹ תַּאֲנִים. אָף דְּבָרֵי תוֹרָה יֵן כָּל  
זְמַן שָׂאֲדָם הוֹגֵה בָּהֶם מוֹצֵא בָּהֶם טַעַם טוֹב.

מעשה ברבי יונתן בן אלעזר שהיה יושב תחת תאנה אחת  
והיתה התאנה מלאה תאנים ופרי, ירד הטל והיו התאנים  
מתמלאות בדבש באה עז אחת והיתה מנטפת חלב בדבש.  
קרא לאחד התלמידים ואמר בוא וראה דוגמא מעין עולם הבא  
שנאמר " והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס והגבעות תלכנה  
חלב (תנחומא, תצוה י)



# עולם העשייה

מגישים פירות שתוכם נאכל וקליפתם נזרקת. כסמל לעולם העשייה אנו אוכלים פירות הדורשים הגנה חיצונית מרובה, כגון: רימונים, שקדים ואגוזים. אנו אוכלים את תוכם ומשליכים את קליפתם.

בתלמוד מסופר על רבי מאיר שלמד תורה מרבו אלישע בן אבויה שהפך ל"אחר". רבי מאיר ידע לברור את הטוב מן הרע ועליו נאמר: "מאיר רימון מצא- תוכו אכל וקליפתו זרק".

אַרְץ חֶטֶה וְשֹׁעוֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה | **רְמוֹן**

אַרְץ זֵית שְׁמֶן וְדִבְשׁ אַרְץ זֵית שְׁמֶן וְדִבְשׁ

ואוכלים רימונים - ואין מברכים ברכת "העץ"

## לְאַחַר אֲכִילַת רְמוֹן יֵאמַר:

אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל אֵין אוֹר גִּיהֵנָם שׁוֹלְטַת בְּהוֹן קַל וְחֹמֶר מִמְזַבַּח הַזֶּהָב, מָה מְזַבַּח הַזֶּהָב שְׂאִין עָלָיו אֶלֶּא כְעֵבִי דִינָר זָהָב עָמַד כְּמָה שְׁנַיִם וְלֹא שְׁלֹטָה בּוֹ הָאוֹר, פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל שְׂמַלְיָאִין מְצוֹוֹת כְּרְמוֹן שְׂנַאֲמַר: כְּפֹלַח הָרְמוֹן רִקְתִּיךָ. וְאָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ: אַל תִּקְרִי רִקְתִּיךָ אֶלֶּא רִיקְתִּיךָ, שְׂאֶפִילוֹ רִיקְנִין שְׂבָרָה מְלִיאִין מְצוֹוֹת כְּרְמוֹן - עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה" (עֵרוּבִין דָּף יט ע"א).



## שְׁלוֹם לְךָ דוֹדִי

שְׁלוֹם לְךָ דוֹדִי הַצַּח וְהַאֲדָמוֹן, שְׁלוֹם לְךָ מֵאֵת רֵקָה כְּמוֹ רֵמוֹן.  
לְקִרְאֵת אַחוֹתֶךָ רוּץ צֶא נָא לְהוֹשִׁיעָהּ, וְצֹלַח כֶּבֶן יִשְׂי רַבַּת בְּנֵי עֲמוֹן.  
מֵה לְךָ יְפִיפִיָּה תַעֲוֹרְרִי אֶהְבֶּה, וּתְצַלְצְלִי קוֹלְךָ כְּמַעִיל בְּקוֹל פְּעֲמוֹן.  
הַעֵת אֲשֶׁר תַּחְפוֹץ אֶהְבֶּה אַחִישָׁנָה, עֵתָה וְעַלֶיךָ אֶרְדַּ כָּטַל חֶרְמוֹן.

פיוט שנכתב ע"י ר' שלמה אבן גבירול, מגדולי פייטני ספרד במאה ה-11. זהו שיר אהבה וגעגועים של הרעיה, כנסת ישראל, אל דודה, הקב"ה, הנשען על שיר האהבה הגדול של הדוד והרעיה - שיר השירים. הרעיה והדוד מנהלים פה דו-שיח, בו הרעיה כבר לא יכולה לחכות יותר והיא מאיצה בדוד כי יתגלה, יתקרב, ויגאלה ממקומה בגלות, ואילו הדוד ממתן את הרעיה, מבקש ממנה שתחכה לרגע הנכון, לעת אשר תחפוץ האהבה מעצמה.

### 613 גרעינים ברימון. האמנם?

קיימת דרשה יהודית מאוחרת, האומרת שמספרם של זרעי הרימון בזנים מסוימים הוא 613, כמניין תרי"ג מצוות. חז"ל לא מזכירים כלל מספר של גרעינים ברימון. כל שנאמר בתלמוד הוא: "אף ריקנים שבכם מלאים מצוות כרימון".

הדרשה המקורית נאמרה לפני כ-200 שנה: "תרי"ג ג' ברימון", ומשם פירשו את האות ג' לגרעינים "תרי"ג גרעינים ברימון". וכך פירשו: בגימטריה רימון =  $2 * 306 = 612$  רימונים = 612 ועוד 1 כנגד הרימון שהוספנו = 613.



נבואת החורבן של הנביא חגי מתארת מצב שבו הגפן, הזית, התאנה והרימון לא יניבו פרי, כלומר הארץ תחדל להתברך בשפעת פירותיה (חגי ב', י"ט). כמו עץ התמר, גם עץ הרימון סימל את שיבת העם לארץ ישראל ואת ההתחדשות הציונית והקמת המדינה. בזמן המרד הגדול (בשנת 66 לספירה) מרד העם היהודי נגד האימפריה הרומית, וכדי לסמל שלטון יהודי, ייצרו מטבעות. אחד המטבעות היה "שקל" ועליו ציור של רימון.



עם הקמת המדינה, שימש עץ הרימון שוב כביטוי לחזרתו של העם היהודי לאחר גלות של 2000 שנה, ובמהלך השנים יצאו מטבעות נוספים ועליהם הרימון: בלירה הישראלית משנת 1972, בחמש אגורות משנת 1971, ובאחרונה - בשנת 2007 טבעו מטבע שני שקלים חדשים ועליו רימון



ואוכלים אגוזים - ואין מברכים ברכת "העץ"

## לאחר אכילת אגוז יאמר:

אֵל גִּנַּת אֶגְוֹז יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת בְּאֲבֵי הַנַּחַל לְרֵאוֹת הַפְּרֻחַ  
הַגֶּפֶן הַנִּצּוֹ הַרְמָנִים.

לְמָה נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל לְאֶגְוֹז מָה אֶגְוֹז זֶה אֶתָּה רוֹאֵה אוֹתוֹ  
כִּלּוֹ עֵץ וְאִין תּוֹכּוֹ נֶכֶר, אֲךָ כְּשֵׁאתָה פּוֹצְעוֹ אֶתָּה מוֹצְאוֹ מְלֵא  
מְגוּרוֹת מְגוּרוֹת שֶׁל אוֹכְלִים, כֶּף יִשְׂרָאֵל - צְנוּעִים וְעַנּוּתָנִים  
בְּמַעֲשֵׂיהֶם וְאִין תִּלְמִידִים שְׂבֵהֵן נֶכְרִים וְאִין מִתְפָּאֲרִים  
לְהַכְרִיז עַל שְׂבָחֵן, אֲךָ אִם אֶתָּה בּוֹדְקִים אֶתָּה מוֹצֵא אוֹתָם  
מְלֵאִים חֲכָמָה. וְכֵן, מָה אֶגְוֹז זֶה נוֹפֵל בְּטֵיט וְאִין מָה  
שְׂבֵתוֹכּוֹ נִמְאָס - אֲךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹלִים לְבֵין הָאֲמוֹת וְלוֹקִים  
מְלַקְיֹת הַרְבֵּה וּבְכָל זֹאת - אִין מַעֲשֵׂיהֶם נִמְאָסִים:



ואוכלים שקדים - ואין מרכימים ברכת "העץ"

## לאחר אכילת שקד יאמר:

על שום מה השקדייה זכתה לפרוח ראשונה? כשהקב"ה בחר את ירמיהו לנביא החורבן ושלח אותו לישראל, הראה לו מקל שקד כי שקד אני על דברי לעשותו. ירמיהו הבין את הרמז, ונבחר לנביא החורבן. שקד הצטער צער רב, על כך שהוא נבחר למבשר רעות, להודיע לישראל את הגזירה, והתאונן לפני פמליה של מעלה.

השקד קיבל הבטחה, מידה כנגד מידה, שכשם שבישר את החורבן, כן יזכה להיות גם בין מבשרי הגאולה. על כן, המטה של הגאולה שיהיה בידו של המשיח, יהיה עשוי מעץ שקד. נרגע עץ השקד וקיבל עליו את הדין.

מאז עץ השקד מחכה ליעוד, והוא ראשון לפריחה. בכל ליל ט"ו בשבט, שהוא ראש השנה לאילנות, הוא ער כל הלילה, מאזין ומקשיב לכל המייה, מתנער מתרדמת החורף, הקור והקדרות ומתעורר ראשון לחיים, מתקשט בכותרות של פרחים וציצים, לתת ענף ולשאת פרי ולבטא את הגאולה הקרובה



ואוכלים חרוב - ואין מברכים ברכת "העץ"

### לְאַחַר אֲכִילַת חֲרוּב יֹאמֵר:

חרוב זה משעת נטיעתו עד שעת גמר פירותיו-שבעים שנה... (בכורות ח ע"א).

חוני המעגל פעם היה מהלך בדרך, ראה אדם אחד שהוא נוטע חרוב. אמר לו: זה לכמה שנים טוען פירות. אמר לו: לשבעים שנה. אמר לו: כלום ברי לך שתחיה שבעים שנה ותאכל ממנו? אמר אני מצאתי את העולם בחרובים, כשם שנטעו אבותיי לי- כך אטע אני לבני.  
(על פי תענית כ"ג)

וְאַמְרָתֶם כֹּה לְחַי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּר יוֹחָא  
אִישׁ אֱלֹהִים קְדוֹשׁ הוּא אֲשֶׁרִי עֵין  
רְאִיתָהוּ  
לֵב חָכָם יִשְׁכִּיל פִּיהוּ אֲדוֹנָנוּ בֶר  
יוֹחָא  
בְּרוּךְ הוּא מִפִּי עֲלִיוֹן קְדוֹשׁ הוּא  
מִהַרְיוֹן  
מְאֹר גְּלִיל הָעֲלִיוֹן אֲדוֹנָנוּ בֶר יוֹחָא  
גְּבוּר וְאִישׁ מִלְחָמָה בְּדַת תּוֹרָה  
תְּמִימָה  
מְלֵא מִדַּע וְחֻכְמָה אֲדוֹנָנוּ בֶר יוֹחָא  
דָּרַשׁ כָּל תַּעֲלוּמוֹת בְּעַז וְתַעֲצוּמוֹת  
עָלָה מַעֲלוֹת רַחוּם אֲדוֹנָנוּ בֶר יוֹחָא  
הַחֲבָא בְּתוֹף מַעֲרָה מִפְּנֵי הַגְּזֵרָה  
שֵׁם לְמַד סִתְרֵי תּוֹרָה אֲדוֹנָנוּ בֶר  
יוֹחָא  
וְשֵׁם נִבְרָא מַעֲוֵן לוֹ וְחֲרוּב לְמַאֲכָלוֹ  
מָה טוֹב הִתְלַקוּ וְחֻבְלוּ אֲדוֹנָנוּ בֶר  
יוֹחָא



מה טוב ומה נעים, מי שיכול להשיג אתרוג - ואין מברכים ברכת

## לאחר אכילת אתרוג יאמר:

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרֵי עֵץ הַדֶּר - זֶה הָאֶתְרוֹג.  
וְהוּא מְרַמֵּז עַל הַשְּׂכִינָה, וְעַל דָּוִד הַמֶּלֶךְ, וְעַל הַנְּשֻׁמָּה  
הַטְּהוֹרָה שֶׁל כָּל יְהוּדֵי. וְלִכְן צָרִיךְ לְהִיּוֹת נָקִי מִכָּל פְּגָם  
וּכְתָם, כִּי הַנְּשֻׁמָּה טְהוֹרָה הִיא וְצָרִיכָה לְהִשְׁאָר נְקִיָּה  
מִחֻטָּאֵי הָעוֹלָם.

## תפילה על האתרוג

תפילה על אתרוג נאה שתיקן רבינו יוסף חיים מבגדד –  
ה"בן איש חי" זיע"א

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ. וְאֶלְקֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתְּבַרֵךְ כָּל  
אֵילָנוֹת הָאֶתְרוֹג לְהוֹצִיא פְּרוּתֵיהֶם בְּעֵתָם וְיּוֹצִיאוּ אֶתְרוֹגִים  
טוֹבִים יְפִים וּמְהַדָּרִים וּנְקִיִּים מִכָּל מוּם וְלֹא יַעֲלֶה בָהֶם שׁוּם  
חֲזָזִית, וְיִהְיוּ שְׁלֵמִים וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם שׁוּם חֲסָרוֹן וְאֶפְלוּ.  
עֲקִיצַת קוֹץ, וְיִהְיוּ מְצוּיִים לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אַחֲיֵינוּ. בְּכָל מְקוֹם  
שֶׁהֵם, לְקַיֵּם בָּהֶם מִצְוֹת נְטִילָה עִם הַלּוּלָב בְּחַג הַסּוּכוֹת

שִׁיבָא עֲלֵינוּ לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָנוּ בְּתוֹרָתְךָ  
עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדְּךָ וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן פְּרִי עֵץ  
הַדֶּר כֹּפֶת תְּמָרִים וְעֵנֶף עֵץ עֵבֶת וְעֵרְבֵי נָחַל.

וַיְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּעֲזְרֵנוּ  
וּתְסַיְעֵנוּ לְקַיֵּם מִצְוָה זוֹ שֶׁל נְטִילַת לֹולֵב וְהַדָּס וְעֵרְבֵה  
וְאֶתְרוֹג כְּתִקְנָה בְּזִמְנָהּ בְּחַג הַסֻּכּוֹת שִׁיבָא עֲלֵינוּ לְחַיִּים  
טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב, וְתִזְמִין לָנוּ אֶתְרוֹג  
יָפֵה וּמֵהַדֶּר וְנָקִי וְשָׁלֵם וְכָשֵׁר כְּהַלְכָתוֹ.

וַיְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּבַרְךָ כָּל מִינֵי  
הָאֵילָנוֹת וַיּוֹצִיאוּ פְרוֹתֵיהֶם בְּרַבּוּי, שְׂמִנִּים וְטוֹבִים, וְתְבַרְךָ  
כָּל הַגִּפְנִים שִׁיּוֹצִיא עֲנָבִים הַרְבֵּה שְׂמִנִּים וְטוֹבִים, כְּדִי  
שְׂיִהְיֶה הַיַּיִן הַיּוֹצֵא מֵהֶם מְצוּי לָרַב לְכָל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְקַיֵּם  
בּוֹ מִצְוֹת קְדוֹשׁ וּמִצְוֹת הַבְּדִלָּה בְּשִׁבְתוֹת וּבַיָּמִים טוֹבִים,  
וַיִּתְקַיֵּם בָּנוּ וּבְכָל יִשְׂרָאֵל אַחִינוּ מִקְרָא שְׂכָתוֹב: לֵךְ אֶכַּל  
בְּשִׂמְחָה לַחֲמֶךָ וּשְׂתֵה בְּלֵב טוֹב יֵינֶךָ כִּי כָבֵד רָצָה הָאֱלֹקִים  
אֶת מַעֲשֶׂיךָ, בָּאתִי לְגַנִּי אַחֲתִי כָלָה, אָרִיתִי מוֹרִי עִם בְּשָׂמִי,  
אֶכְלָתִי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי, שְׂתִיתִי יַיִנִי עִם חֶלְבִי, אֶכְלוּ רַעִים  
שְׂתוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים. יְהִיו לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהִגִּיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ ה'  
צוּרִי וְגֹאֲלִי.



ומה נעים לאכול פירות חיים מן הארץ בה נתברכנו  
ועדיף לא לאכול פירות מיובשים שאינן מתוצרת הארץ

**לאחר אכילת תפוח יאמר:**

כְּתִפוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר כֵּן דֹדֵי בֵּין הַבָּנִים בְּצִלוֹ חֲמֻדָּתִי וַיִּשְׁבְּתִי  
וּפְרִיּוֹ מְתוֹק לְחִפִּי:

למה נמשל הקב"ה לתפוחים? לומר לה מה תפוחים זה נראה  
לעין בלא כלום אף באמת יש בו טעם וריח, כף הקב"ה  
חכו ממתקים וכלו מחמדים ונראה לעובדי כוכבים ולא רצו  
לקבל התורה, והיתה התורה בעיניהם כדבר שאין בו  
ממש, ובאמת יש בו טעם וריח, טעם מנין? שפאמר  
(תהלים לד) טעמו וראו כי טוב ה', ויש בו מאכל דכתיב  
(משלי ח) טוב פריי מחרוץ ומפז, ויש בו ריח שפאמר (שיר  
השירים ד) וריח שלמתיה כריח לבנון, אמרו ישראל אנו  
יודעין כחה של תורה לפיכה אין אנו זזים מן הקב"ה  
ותורתו, שפאמר: בצלו חמדתי וישבתי ופריי מתוק לחפי.

**ניתן להוסיף עוד פירות ראו בעמוד הבא שלושים מיני  
פירות על פי תיקון האר"**

**פירות האדמה: יקחו פרי מפרות האדמה ויברכו:**  
 כגון: בננה, אננס/ אספרגוס / בוטנים / ארטישוק/ פאפאיה/פופקורן  
 ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם בורא פרי האדמה

**שהכל נהיה בדברו: יקחו משקה כלשהו ויברכו:**  
 ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שהכל נהיה בדברו

<b>סדר שלושים מיני פירות על פי תיקון האר"י</b>		
<b>עולם העשייה - המסומל בפירות נקלפים, שתוכם נאכל</b>	<b>עולם היצירה - המסומל בפירות, שקליפתם החיצונית נאכלת ותוכם נזרק</b>	<b>עולם הבריאה - המסומל בפירות, שנאכלים בשלמותם, בקליפתם ובתוכם</b>
ענבים	זיתים	רימונים
תאנים	תמרים	שקדים
תפוחים	דובדבן מתוק	פרישין/ קוקוס
אתרוגים	שיזפים	ערמונים
לימונים	אפרסק	לוזים/ בנדק
אגסים	שזיפים	אלונים/ בלוט
חבושים	משמשים	פסתוק
תותים	דובדבן חמוץ	צנובר
סרבש/ חוזרר	עוזרדין	אגוזים
חרובין	שסק	בטמה
<b>אפשרויות נוספות</b>		
אפרסמון	נקטרינה	קשאו
קיווי	אננס	פסיפלורה
קרמבולה	מנגו	
פטל	ליצי	
תפוזים	בוטנים	
אשכולית- פרי הדר		



## ברכה מעין שלוש:

ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, על:

אם אכל מזונות יאמר - המחיה ועל הכלכלה:

אם שתה יין יאמר - הגפן ועל פרי הגפן:

אם אכל פירות משבעת מינים יאמר - העץ ועל פרי העץ:

ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה. רחם יהוה אלהינו עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל הר ציון משכן כבודך. ועל מזבחתך. ועל היכלך. ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו. והעלנו לתוכה. ושמחנו בבנינה ונברכה עליה בקדשה ובטהרה:

בשבת - ורצה והסליצנו ביום השבת הזה:

כי אתה טוב ומטיב לכל ונודה לך יהוה אלהינו על הארץ ועל המחיה ועל הכלכלה: / ועל פרי הגפן:

ועל הפרות:

על של ארץ ישראל אומר - ועל מחיתה ועל כלכלתה:

על של ארץ ישראל אומר - ועל פרי גפנה:

על של ארץ ישראל אומר - ועל פרותיה:

ברוך אתה יהוה, על הארץ ועל המחיה ועל הכלכלה: / פרי הגפן:

הפרות:

על של ארץ ישראל אומר - מחיתה: על של ארץ ישראל אומר - פרי גפנה: על של ארץ ישראל ועל פרותיה:

**ברכה אחרונה:** ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, בורא נפשות רבות, וחסרון על כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי ברוך חי העולמים.

## געגועים מבית אבא – סדר ט"ו בשבט

שעת בין ערביים, בין השמשות של יום אפרורי ליום ירוק. בדמדומו של היום, תכונה רבה של רוחות נושבות בבית הוריי. שולחן החג מתחיל להתמלא מכל טוב פירות הארץ הטריים והפירות המיובשים, ומשעה ששולחן החג הוכן התכנסו בני הבית מקרוב ומרחוק סביב לשולחן.

אבי ע"ה אוחז בידו ספר ישן בשם 'פרי עץ הדר' ומתחיל בתפילות, משניות ומזמורים. מאידך התאנה והתמר מביטים בי ומנסים לשכנע אותי להושיט את ידי ולקבל טעימה. אך אבי עוד על משמרתו, לא אוכלים עד נעשה התיקון והתיקון דורש סבלנות מאלו היושבים סביב שולחן הפירות.

אבי היה קורא תחילה בזוהר, פרקי משניות ומבקש מן האחרים לקרא מן ספרו הישן שהיו טבועים בו מפירותיה של הארץ שהובאו למרוקו ועתה מפירותיה הטריים של הארץ. אחיי ואחיותיי היו פעמים מושיטים יד בערמה אל הפרי שהתייבש על השולחן, טועמים קמעא ונושרים מן השולחן... ומשעה שאבי היה מתחיל להשמיע את 'יהי רצון מלפניך ה' ... שבזכות אכילת הפירות שנאכל ונברך עליהם עתה... 'החלו שבים אל השולחן והתחילה שעתם של פירות הארץ לחוש את ידיהם של יושבי ארץ ישראל.

כל אחד מן המסובים היה לוקח את הפרי שאבי היה אוחז בידו ואומרים את שבחו של הפרי, מברכים, ומתענגים. אך משעה שנפשנו חשקה בטוב הארץ, היינו חוטפים בסתר המדרגה משאר הפירות המונחים בשולחן.

אבי היה ממשיך ומונה כל פרי ושבחו ומספר לנו מבריאת הארץ, צמיחת האילנות ויופי הבריאה ופונה קמעא אל דברי שירה ותשבחות. ובטרם הגיעה הסעודה לסיומה, כל המסובים אשר היו יוצאים מחוץ לבית, אוחזים בידם שקית ואוספים קצת מפירות הסעודה כדי להביא את הברכה אל ביתם.

מנהג תיקון ט"ו בשבט נשתמר בקהילות רבות, וכבר ידוע שמנהג זה התגבש על ידי חכמי צפת במאה ה-17, מנהג זה התפשט במהירות בתפוצות על מנת להנחיל את אהבת הארץ ליהודי הגולה ולזרז את הגאולה. המנהג קיבל ביטוי משמעותי בעיקר ברחבי יהדות ארצות האסלאם וארצות הבלקן וכן בקהילות החסידיים. בקהילות מרוקו נשתרש המנהג ע"י השדרים הרבים שנהגו לפקוד את ארצות צפון אפריקה ובמיוחד במרוקו בכדי לאסוף כספים ונדבות. משם נמשך מנהגו של אבי שנה בשנה בעלותו ארצה.